

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 94. ANUL XII.

Telegrafulu este de doua ori pe septem-
man: joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditur'a
oiei pe afara la c. r. poste, cu bani
ga'a prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiul prenumerati-
unei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu ann
8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Sabiu, in 29 Nov. (11 Dec.) 1864.

Inseratele se platescu pentru
tuteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru dou'a ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Diet'a transsilvana.

Siedinti'a din 8/20 Octobre 1864.

(Continuare si capetu din nr. trecut.)

P u s c a r i u. Importantia obiectului, ce sta la ordinea
pfilei a provocatu eri pre mai multi oratori, ca sa examineze
si scarmene obiectulu de tote partile, si acest'a au facut'o cu
tota dreptatea; pentru ca sarcin'a cea grozava, ce apasa tier'a
cu vr'o 80 mill. fl., face pre reprezentatiunea tierii a se gandi
nu numai asupr'a cauzelor reului, ci si la mijlocele, care
sa-lu vindece. Multe cauze s'au adusu inante din partea mai
multoru membri ai dietei, cari facu sarcin'a acest'a spariatore.
Unii au pusu vin'a pe pat. urb., altii punu vin'a pe instructiunea
pentru esecutarea dessarcinarei pamentului, altii iara pe mij-
locele ajutatoare, care au servitu acestei autoritati in tierra,
spre a-si duce lucrările sele in deplinire. Elu nu va sa puna
vin'a nici pe unele, nici pe altele, ci crede, ca tote trei au
contribuitu la rezultatulu, ce-lu vedemu. Dar deca avemu sa
relevamu caus'a acest'a, mai mare dintre tote cauzele, din care
s'au nascutu sarcin'a acest'a neproportunata pentru tierra, —
socotesce, ca este aceea, ca s'a despagubitu indreptatiti
cu aceea ce nu au fostu indreptatiti, si cu ce au fostu
indreptatiti, nu s'au despagubitu. — Deca vomu cautá la
obiectulu dessarcinarei, vomu afla, ca in tier'a nostra
au fostu doue categorii de iobagime: iobagimea coloniala
si iobagimea alodiala, adica au fostu iobagi si curi-
alisti. Pamentulu, pe care au fostu iobagii, au fostu pro-
prietatea statului, a coronei; coron'a au asediatu tierani pe a-
cel'a, cari sa porte greutatile publice si sa faca prestatiuni dom-
niloru pamentesci, va sa dica: p r e s t a t i u n i l e au fostu pro-
prietatea domniloru pamentesci, ear nu pamentulu, si totusi
vedemu, ca domni pamentesci se despagubescu pentru pa-
mentu, ear nu pentru prestatiuni. Dincontra vedemu, ca pa-
mentulu, pe care au fostu asediati curialistii, au fostu proprie-
tatea domniloru pamentesci, ear munc'a a fostu proprietatea
curialistiloru, si totusi in locu sa se despagubesca pamen-
tulu, vedemu, ca aci se despagubesce munc'a, carea este pro-
prietatea tieranului. Va sa dica, obiectulu dessarcinarei este
chiaru intorsu, pentruca deca se despagubiau iobagii dupa
prestatiuni, despagubirea era cu multu mai mica, si curialistii
deca se despagubiau numai pentru pamentu, atunci iarasi era
si rescumperarea acestor'a cu multu mai mica, — ear nu du-
pacum s'a intemplat, de a despagubitu curialistii pentru o ca-
sulitia cu unu petecu de pamentu, care o aveá, pana la 400-
800 f. Aci jace reulu, caci nu s'a luat din capulu loculu
respectu la bas'a despagubirei, ci s'a intorsu dea inderetrulu.
Acest'a face, ca capitalulu pentru despagubire s'a suitu la 80
mill. in tier'a nostra, fara ca sa se fia desrobitu si curialistii.
Si inca candu aru fi ispravitu cu 80 mill., dar nu este is-
pravitu cu atat'a, pentruca aceste 80 mill. pretindu interese
de 4 mill. si alte 4 mill. pe totu anulu pentru amortisarea a-
cestui colosu. Acest'a la olalta face 8 mill. pe anu. — Candu noi
nu suntemu in stare a plati 3 mill. — cu atat'a mai putinu vomu fi
in stare sa platimu 8 mill.; si in punctulu acest'a consimte cu
Herbert, ca noi bucurosu platimu, dar apoi ce voru face copiii
nostri, nu scimu; — mai vertosu dupace aceste 80 mill. pana
la nepoti si stranepoti inca voru ave nepotii si stranepotii
loru. — Acum sa vedemu rezultatulu acestei operatiuni. Va
dice cine-va ca s'a stersu iobagi'a, ca s'a eliberatu pamentulu,
ca acum toti suntemu cetatieni liberi cu proprietati libere.
Tote acestea nu le aflamu asiá, dupacum s'au speratu, pentru
ca de si s'a sloboditu iobagiulu dandu-i-se cate-va jugere de
pamentu, cu aceste jugere esistinti'a lui nu numai nu s'a usi-
ratu, ci s'a facutu inca nepossibila prin multe alte mesuri;
pentruca fostulu iobagiulu acum ca cetatienu liberu cu 4-5 ju-
gere de pamentu nu pote sa traiasca. Densulu (Puscariu) a facutu
esperinti'a, ca iobagiulu, ca sa pota portá greutatile publice, e
silitu in 3-4 ani, sa-si venda si putinulu pamentu, ce-lu mai

are, la Jidovi. Inainte de 1848 era usioru sa traiasca cu
4-5 jugere, caci ave paduri si pasuni, potea tine vite si slugi,
cu cari si-lucra siesi si domnului pamentescu; astadi in sa ve-
demu, ca padurile, pasunile si regalele, din cari aru trebui
sa se sustina comunele, suntu mai tote in manile domniloru
pamentesci, ear pentru fostii coloni se arunca vr'o cate-va
tufe, de care nu se pote folosi nici pentru trebuintele de pa-
siune nici de lemnaritu. S'au stersu dilele de lucru, in sa
dupace s'au luat comunitatiloru padurile, vedemu ca tiera-
nulu trebuie sa faca la domnu cate 10-20 dile pentruca sa
pota capeta lemnele trebuinciose, si alte 10-20 ca sa pota
capeta ce-va pasune, ba a vedutu, ca numai ca sa pota ma-
cina la mor'a domnesca, inca trebuie sa faca domnului 5-6
dile de lucru. Mai face apoi 2-3 dile judelui, 2-3 dile solgabitului,
2-3 dile notariului, 2-3 dile popei, 2-3 dascalului, 2-3 dile pazi-
toriloru, mai face 2-3 dile la Jidovi, ca sa capete bani sa-si pota
plati darea: face dar totu dile preste dile; face iara 8 dile in sep-
temana. (Haritate. Voci: Asiá e!) Asiá dara vedemu, ca in
fapta dilele si iobagimea nu s'au stersu. Nu s'au facutu pre-
ingrijiri, ca deca s'a stersu iobagimea, proprietatea castigata
pentru fostii iobagi sa fia duratore, ca din iobagi sa se faca
adeverati cetatieni liberi, cari sa sustina statulu. In tierile vecine
inca s'a stersu iobagimea, dar deca s'a stersu, s'a datu totu deodata
porunca strinsa, ca in 30 ani nu e slobodu tieranului sa-si in-
straineze mosia; — la noi in sa nu-lu opresce nimicu ca sa si-o
venda tota in 3-4 ani, si e silitu sa si-o venda, caci altmintrea
nu-si pote plati darile. Si asiá ce amu castigatu cu cele 80
mill. ? Nimicu ! Atat'a ca tieranulu mane poimane a remasu fara
mosia, a remasu proletariu, ori din nou servu fostiloru propri-
etari, si mane poimane vomu vede tote mosiele in manile Ji-
doviloru si ale proprietariloru celoru mari, cari voru fi si cu
cele 80 mill. si cu mosiele iobagesci. (Bravo!) Aru pote a-
duce exemple multe, in sa e s e m p l a s u n t o d i o s a ; caci
cunosce mai multe locuri, unde mai tota mosia, care s'a res-
cumperatu odata, se afla iar in man'a domnului pamentescu.
Asiá dar vedemu, ca ne apasa nu numai greutatea de 80 mill.
dar ne apasa si celelalte consecuintie urmate din neluarea me-
suriloru preventive convenite, pentruca fostii iobagi sa devina
cetatieni liberi, sa devina apti de a plati, sa devina in stare a
se sustine in proprietatea loru. Sa vedemu acum, ce mij-
loce s'au propusu, ca sarcin'a dessarcinarei pamentului preste
totu sa se usiureze si sa se pota plati ? Thiemann a pro-
pusu 3 mijloce: revisiunea patentei, revisiunea instructiuniloru
si o strinsa controlare la ducerea in deplinire a dessarcinarei.
De si propanerea despre revisiunea patentei la prim'a vedere
s'aru pare cea mai salutaria si practica, ea in sa e forte se-
ducatore; si densulu — celu putinu in punctulu despagubirei —
nu o aru recomanda, pentruca revedindu-se patent'a in pun-
ctulu acest'a, acest'a s'aru face iarasi numai pe contulu ome-
niloru seraci, alu fostiloru iobagi; caci n'ai pote face alt'a,
decatu ca iobagiului sa-i dai pamentu mai putinu, pentruca
domnulu pamentescu inca sa capete mai putina despagubire.
Ca sa se mai micisoreze cheia despagubirei, astadi nu mai e
cu potintia, pentruca s'au datu odata obligatiunile afara si a
le mai lua indereptu nu se pote. Revisiunea patentei dar nu
mai e cu potintia, si deca vremu, ca totusi sa o revedemu,
atunci sa o revedemu acolo, unde e lipsa, ca celu putinu ca-
pitalulu de 80 mill. sa se faca productivu, adica ca fostiloru
iobagi sa li se mesure folose catu de mari, ce li se cuvinu din pat.
urb. Revisiunea instructiunei pote sa se faca, pentruca e unu lucru
formalu, dar din revisiunea instructiunei iar putinu folosu va esi. —
Mai mare ponderositate pune pe o controla mai strinsa. Sa se con-
troleze ce se despagubescu, sa nu se despagubesca tote ripele, care
nu aducu nici unu folosu, cu cate 20 fl. de jugeru. Asiá dar
acesta propanere a lui Thiemann o sprijinesce din tote poterile
si o recomanda. Comitetulu a mai recomandat: eine Reichs-
unterstützung, si bine a facutu, pentruca noi in adeveru nu

suntemu in stare a plăti mai multu de 50 xr., necum sa plătimu 71 1/2 și capitalulu inca totu cresce—„detori'a e cá rie'a.“ Mai incolo comitetulu recomanda, ca sa ceremu actele, pe bas'a căror'a s'a facutu pat. urb., instructiunea și tóte operatiunile de despagubire. Dá! sa le ceremu, și numai atunci se va poté aduce la tapetu întrebarea, ca óre este cu potintia o revisiune a patentei și a instructiuniloru séu nu? Tóte aceste și alte mijlóce aduse înainte atátu de comitetu, cátu și de mai multi stimati membri, se unescu in sa punctulu xcel'a, ca in urma totusi sa plătimu; (Bravo!) de aceea, cându ne socotimu noi la usurarea sarcinei acesteia, in line'a d'antái sa gandimu la aceea, cá pe locuitorii ardeleni sa-i punem in stare de a poté plăti; sa facemu capitalulu acest'a de 80 mill. productivu, cá sa se póta mâne poimâne plăti tieriei îndereptu prin folósele ce trebuie sa le aduca locuitoriloru. Și acést'a se va poté face numai asiá, déca folósele, care le dá pat. urb. fostiloru coloni, le vomu demesurá in o marime, care face platirea posibilá; déca vomu face cá judecatoriile și organele administrative la regularea posessiuniloru urbariale, la commassatiune, la segregarea paduriloru și a pasiuniloru sa se ingrijésca, cá tieranii sa-si capete posessiunile, care le dictéza patent'a; déca vomu grijí, cá din díleri sa nu se faca famuli conventiunali; și déca vomu face representatiune cátra Maí. Sea, trebuie sa recomandámu in. regimu și aceea, cá sa aiba de grija, cá folósele, care suntu promise prin pat. urb. fostiloru coloni pentru unu pretiu atátu de mare, sa se și realizeze. Insa in privinti'a acést'a nu face propunere formala. — Cátu pentru propunerea Br. Friedenfels, socotesce, ca chiamarea dietei nu este de a statuá cifrele pentru despagubirea fostiloru domni pamentesci; acést'a este tréb'a directiunei pentru dessarcinarea pamentului. Problem'a dietei e întrebarea: ca dámu cei 71 1/2 xr. ori ba? Ce va face directiunea pentru despagubirea tieriei cu cei 71 1/2 xr. e tréb'a eii, regimulu a cerulu 71 1/2 xr., și noi déca vomu poté sa-i dámu toti, bine, ear déca nu, sa-i dámu mai puțin, dar mai multu socotesce ca nu este parlamentariu, căci fia-care reprezentantia a poporului trebuie sa cerce a scadé cátu póte pretensiunile regimului, dar nu ale súi. (Bravo!) Preliminariulu tieriei si-lu întipuesce cá și preliminarulu unei comune. Betránii satului si-alegu jude și i dícu: Tu ai sa porti tóte cheltuielile satului și la sfarsítulu anului sa-ti dai socotél'a; judele díce: bine, sa-mi dati numai bani; ómenii dícu: n'avemu bani, dar sa facemu aruncatura pe satu. Acum se socotescu, cam ce cheltuieli potu avé preste anu, și asiá facu aruncatura pentru acoperirea speselu preliminarate cu 1000 f., apoi socotescu, cátu se vine pe fiacare membru alu comunitáti, cá sa iésa mii'a? Acum e întrebare, ca óre ajunge-se judele cu mii'a acést'a ori nu; déca e economu bunu, atunci póte ca mai pastréza ce-va, și acést'a o depune in lad'a satului; in sa póte sa vina o întemplantare neprevéduta, asiá incátu judele nu se ajunge cu mii'a preliminarata și e silitu sa mai puna vr'o 200 din pung'a sea. La sfarsítulu anului, candu si-dá socotél'a, díce: Eaca mii'a, care mi-o-ati datu o ámu cheltuitu și ámu mai datu inca 200 pentru ast'a și ast'a din pung'a mea, dati-mi aceste 200 îndereptu. Comun'a acum ce face? In preliminarulu anului venitoriu pune și cele 200 fl., cu care este datóre judelui. Tocma asiá stámu și noi. Regimulu cere 71 1/2 xr.; noi acesti'a sa-i dámu, și déca nu se va ajunge cu ei, apoi negresitu va veni ori cu unu Nachtragsbudgetu, ori deficitulu lu va pune in bugetulu anului venitoriu. Dar cá noi sa dámu mai multu decâtu cere regimulu, nu este problem'a dietei. Noi ne multumimu cu cifrele, ce ni le au datu regimulu, și-i dámu 71 1/2 xr.; lu rogámu in sa totdeodata, cá sa mijlocésca, cá din acesti 71 1/2 xr. sa se arunce pe tíera numai 50, ear ceialalti 21 1/2 xr. sa mijlocésca, cá sa se plătesca din vistieri'a statului. Deci parerea lui Friedenfels n'o póte priimí, ci recomanda propunerea comitetului. (Bravo!)

Br. Friedenfels, ilustrando inca odata parerea sea și aperandu-se de invinuirea, cá candu densulu prin propunerea sea aru fi voitu a îndelungá desbaterea, căci tocmai dincontra a voitu a o simplificá și usurá, retrage propunerea sea. (Bravo!)

G. Manu, dupace Br. Friedenfels si-a retrasu propunerea, propune a se trece dela desbaterea generala la ceaspeciala.

Cá oratoru mai este in scrisu Axentiu Severu. Elu inca dá espressione intristárei ce l'a cuprinsu la citirea operatului comitetului. Apoi provocandu-se la deductiunea data de Puscariu, espune, ca revisiunea patentei este cu nepotintia, dar combate și parerea aceea, ca tíer'a sa „cersiéscá“ dela imperiu, care inca n'are de unde dá, ci e de parere, cá tíer'a sa cerce insasi a se ajulá. Unu mijlocu spre acést'a, afara de cele insirate de alti oratori, aru fi, crede densulu, și acel'a, cá pasiunile și regalele de cértasa le ia tíer'a pâna atunci, pânacandu se va curatí de datori'a urb. Déca in sa parerea densului

nu s'aru priimí, atunci si-reserva dreptulu de a face propunerile sele mai departe la desbaterea speciala.

Refert. Klein escusa și esplica diferinti'a in cifre, dupacum o a aretatu comitetulu de o parte și dupacum o a espusu repres. regim. de alta parte.

Represent. regim. Lazaru in cuventu lungu, care in protocoalele stenografice cuprinde 35 foi, demustra, ca imputá-rile aduse asupr'a regimului, nu cadu atátu pe regimu, cátu pe legislatiunea transsilvana de mai nainte, carea nu lucruse mai nimicu pentru constatarea referintieloru iobagesci. Regimulu, acést'a este esinti'a cuventárei, nu poteá face altmintrea decum a facutu, pentruca impregiurárilu in Tranni'a erau de totu incurcate și de totu diferitóre și neegale. Dealtmintrea nu atátu patent'a urb., cátu ducerea eii la deplinire au incarcatu tíer'a cu sarcin'a cea grea a acestoru datorii; căci in multe párti, mai cu séma la munti, nu se faceau prestatiuni, ci se plateau taxe, cari in sa s'au despagubitu cá și prestatiunile celelalte, și căci lazuiturile cele nenumerate, ce s'au facutu, asemenea s'au privitu și s'au despagubitu cá și celelalte pamenturi.— Apoi documentéza in cifre, ca summ'a totala a despagubirei nu va face 80, 90 milliône séu și mai multu, ci 70 milliône, din cari pe Tranni'a de astadi se vinu numai 64 milliône, ear 6,000,000 pe pártile anexate la Ungari'a. Apoi dilucidandu atátu propunerile privitóre la revisiunea patentei, cátu și cele ce tintescu la controlarea organeloru esecutive, și demustrandu, cum nici un'a nici alt'a nu e cu potintia, din parte-si nu vede altu mijlocu de usurare, decâtu cea mai mare crutiare, ce se póte. (Bravo! Bravo!)

Trecendu-se la desbaterea speciala, se citește:

Spese ordinare.

Titlu I. Directiunea fondului de dessarcinarea pamentului.
 Pretensiunea regimului pe anulu administrativu 186 3/4 12889 fl.
 pe Nov. și Dec. 1864 — — 2148 fl.
 la olalta 15037 fl.

Se propune incuviintiarea sumei pretinse,⁴ care dupa o mica discussiune intre Rosenfeld, Presiedintele, Klein și Binder se priimesce neschimbatu.

a) Anotatiune.

Din aretárilu Esactoratului c. r. de statu, care ei jacu comitetului înainte, se vede:

1) ca sub positiunile 1. 2. 4. alu aclusului la Titl. 1 s'a erogatu mai multu de cátu au fostu preliminaru,
 2) in aretárilu aceste vinu înainte sub numirile: pausiale pentru luminare, pausiale de cancelaria, chirii, și pausiale de diete pentru amploiatu erogatiuni insemnate din fondulu pentru dessarcinarea pamentului, carii in preliminarulu regimului nu suntu cuprinse.

Comitetulu e de parere, ca erogatiunea cea mai insemnata din acestea, adeca ceea pentru pausialele de diete nu se tine de fondulu pentru dessarcinarea pamentului, pentru ca caus'a stramutárei directiunei fondului dela Clusiu la Sabiiu pe tempulu durárei dietei e cu totul straina de agendele dessarcinárei pamentului; și asiá comitetulu afla de doritu;

a) cá inaltulu regimu sa arete mótivele, din carii s'au platitu pausialele de diete pentru amploiatu—desi numai temporaneu — din fondulu pentru dessarcinarea pamentului.

b) cá regimulu sa se dechiare, ca in ce tipu socotesce sa acopere spesele, care le face pe salarii, diurne pentru scriitori, pe recuise de cancelaria, pausiale de cancelaria, pausiale de luminare și chirii, care in sa in preliminaru séu nu suntu de locu, séu numai intr'o summa prea mica luata in susu.

Dupace repres. regim. vorbesce contr'a propunerei comitetului, ear refert. Klein pentru dens'a,

la votare se priimesce atátu propunerea a), ce corespunde punctulu 1, cátu și propunerea b), ce corespunde punctulu 2. —

Titlulu II. Spese pentru comissiunile verificatórie.
 Sub titlulu acest'a se ceru pe anulu administrativu 186 3/4 30,200 f.
 pe Nov. și Dec. 1864 — — 5,033 f.

la olalta 35,233 f.

Dupa aretárilu Esactoratului de statu se ceru pentru platile amploiatiloru și ale servitoriloru dela comissiunile verificatórie pe anulu adm. cur. 16887 fl.

pe Nov. și Dec. 1864 — — 2814 fl.

la olalta 19,701 fl.

Mai incolo se arata sub titlurile:

1) pausiale de cancelaria, pausiale de luminare, recuise de cancelaria și spese de caletoria pe tempulu dela 1 Novembre 1863 pâna la finea lui Iuliu 1864 o cerintia de 2541 fl.

2) și pentru chirii pe anu — 750 fl.

Déca se va mai adaugá la pos. 1 cerinti'a inca pe cinciluni înainte cu — — 1815 fl.

la pos. 2. cerința pe Nov. și Dec. 1864, cu 125 f.
și în fine pentru spese neprevădute 400 f.
atunci se mai cere încă o sumă de 5631 f.
prin urmare se arată o recerțință de — 25,332 f.
a căreia încuviințare prin această se recomandă.

E. Herbert întreba pre repres. regim., ce lucru au comisiunile verificătoare? căci panacându nu va primi desluciri în privința acestei, nu poate nici vorbi asupra punctului respectiv.

Repres. regim. Lazaru răspunde, că lucrul acestor comisiuni e, a constată arctările proprietarilor în fața locului ipse bazele operaturilor catastrale, ca adică arealul iobăgescu (colonialu), măsuratu mai întâi numai după fassioni de bună voia, încât s'au înmulțit, și încât un pamentu au ajunsu în stare de a se despăgubi. De aceste comisiuni sunt de astadata 7 în Trannia. — Pe baza acestor a Herbert dă propune a se șterge summa de 25,000 f.; căci operațiunile numite după § 13 alu patentei au să le facă îndreptății pe spesele lor. E sprijinitu.

Br. Friedenfels observă, că propunerea lui Herbert aru face mare confuziune și multă întârziere în desfășurarea cauzei urbariale, și densulu aru dori, deca Herbert și-aru modifica propunerea într'acolo, că summele acestea să se dea din partea fondului numai că împrumutu, panacându în întelesulu patentei le voru răspunde proprietarii.

Rosenfeld cere dela repres. regim. deslucire în privința celorlalte de Herbert, și această o dă într'acolo, că numai după măsurarea cea făcută după principiile trigonometrice din partea organelor statului s'aru combate din partea unui proprietariu, atunci să se facă a două măsurare pe spesele lui; la această Rosenfeld contradice.

Puscariu dă lui Herbert totu dreptulu, că fondulu pentru desarscinarea pamentului nu e datoriu să plătească aceste 25,000 f.; dar motivulu nu-lu scote din § 13, ci din împrăgiurarea aceea, că direcțiile politice, care aru trebui să facă aceste rectificări, sunt platite peste sēma reu, și de aceea crede, că aceste 25,000 se între la fondulu, din care se plătescu direcțiile politice, și comisiunile verificătoare să devină o parte a direcțiilor politice.

De altminteră partinesce propunerea lui Herbert.

Herbert nu poate consimți cu Puscariu și nici cu Br. Friedenfels.

C. Schmidt nu afla basată propunerea lui Herbert în § 13 alu pat. urb., căci acela vine a se explica așa, după cum l'au explicatu repres. reg. Apoi propune, că diet'a să se exprime dorința, că pentru venitoriu aceste comisiuni de verificare să se imputineze, ori trebile lor să treacă la direcțiile politice. E sprijinitu.

Rannicher, espunendu, cătu de desierța aru fi primirea propunerii lui Herbert, de ore ce summele preliminate sunt mai și cheltuite, propune, că diet'a să decida, că primesc pe an. 1864 summa preliminară, dar totdeodata recuira regimulu, că la preliminarulu pe an. 1865 ori să desfășure motivele, din care aceste comisiuni mai sunt de lipsa ori summele acestea să nu mai între în preliminaru. E sprijinitu.

Puscariu nu se poate învoi cu propunerea lui C. Schmidt nici cu a lui Rannicher, pentru că diet'a aici nu are de a: auszusprechen (declară), ci de a beschliessen. Deci de nu s'aru primi propunerea lui Herbert, atunci propune densulu: Titlulu II în summa de 25,332 f. se încuviințează că anticipatiune și regimulu se provoca, a restitui summa această fondului de desarscinare. E sprijinitu.

Rannicher rectifica propunerea sa.

Repres. Lazaru sta și acum pe explicarea, ce o a datu mai înainte §-ului 13 din pat. urb., carea apoi o explica mai pe largu, arătandu nepracticabilitatea și incompetența propunerilor lui Herbert și Puscariu.

Mich. Bohatielu partinesce partea I. a propunerii lui C. Schmidt și propune încheierea ședinței, ceea-ce se și face la 2 ore. —

Dela Senatulul imperialu.

În ședința 10 din 1 Decembrie, după Greuter, a cărui cuvântare o amu extrasu în numărulu din urma, vorbește.

Schindler (din Austria de Josu). Elu gratulează mai întâi ministrului Schmerling, că au aflatu în Greuter unu aliatu atât de credinciosu. Apoi trecendu la politică internă, dice, că ea nu numai stă pe locu, ci tocmai merge îndreptu, și adresa nu dice destulu, cându sustine, că într'o parte a imperiului stagnează (stă balta) viața constituțională, și lui i se pare că stagnează în totu imperiulu. După aceea trecendu la cestiunea ungara, espune abnormitatea pozițiunei acestei diete în organismulu statului și areta, că ministrii nu s'au ocupatu de ajunsu cu cestiunea această. În fine combate neresponsabilitatea ministrilor și starea pressei.

Eroulu dilei acestei însă este Kaiserfeld (din Stiria), care cu cea mai mare franchetia descoperă defectele guvernării prezente. Drepturile fundamentale ne lipsesc în totu imperiulu, administrațiunea e defectuoasă, justiția nu e independentă, starea financiară este tristă și greșită. Apoi trecendu la cestiunea ungara o desbate pe largu, cu energia și prudența din toate părțile. Constituțiunea austriacă nu este unu ce întregu, ci unu ce necompletu, și de aici provine desbinarea cu Ungaria, de aici absolutismulu în haină constituționalismulu, de aici lipsă autorității oficierilor, de aici starea cea rea financiară, de aici debilitatea regimulu; de aici scaderea autorității imperiului înafară și lipsă încrederii înaluntru. Astăzi sta lucrulu așa: ori o Austria constituțională ori, nici un'al! Apoi, după ce trece peste activitatea ministr. Schmerling față cu această cestiune, propune în alineă 7 construcțiunea antaiă, a se dice (mai mōle decum e în proiectu): De aceea credem, că conchiemarea dietelor acestor regate este o necesitate urgentă. După aceea arată, cum și pe ce baza să se conchiem diet'a ungurească, și ce e de făcutu din partea Senatului imp., deca diet'a ungara aru voi ori nu aru voi să pacteze cu Austria. În fine încheia așa, că trebuie să avem unu regim, care să cuprindă valoarea timpulu și să cunoască, ce putere aru potă jace în casa această, cându ea aru fi condusă de unu regim liberalu, care în locu de a întârzi și a tamendă și a se perde în intrigă, aru lucră, cu franchetia și liberalitate. (Bravo! de toate părțile; mulți ablegați alergă spre densulu și-i dau mână. Propunerea lui e sprijinită foarte tare.)

În ședința această mai vorbesc Ryger (din Moravia), Br. Tinti (din Austria de Josu), Toman (din Carniola), Herbst (din Boemia), ministrulu Schmerling și referințele Dr. Giskra.

La votare se primescu alineele 4-8 din proiectulu de adresa după propunerea comitetulu; numai alineă 7 se modifica după amendementulu lui Kaisersfeld.

În ședința 11 din 2 Decembrie s'au pertractatu alineă 9, privitoare la primirea coronei messicane din partea Arhiduculu Ferdinandu, Maximilianu, carea se primi fără desbatere, apoi alineele 10 și 11 privitoare la pacea comună în Austria și la cauză germano-danese. Aici vorbește Dr. Giskra că referințele, arătandu că înțelege regimulu nostru pacea, cându dela a. 1860, cându Austria n'a mai avut războiu, nrulu companierilor militare s'au urcatu dela 1622 la 2204, și în măsură această a crescutu și bugetulu militar. Schindler critica foarte aspru milit'a cea multă și spesele ei cele enorme, recomandă alianța cu Franța și reprobă alianța cu Prusia, pe carea o acuză pentru nealoiatitate față cu Austria. Poporele austriace iara au să desbata unu bugetu, iara au să încuviințeze spesele imperiului, și aru voi să știe pentru ce poartă aceste spese. Ministrulu de externe contele Mensdorff laudă alianța cu Prusia și espune necesitatea, că regimulu să procedă așa după cum a procesu. Totu în întelesulu acestei vorbește și ministrulu de războiu cavalerulu de Francu, arătandu, că panacându nu desarmăze celelalte puteri, nici Austria nu poate desarma. Giskra dă dreptu ministrilor în această privință, dar numai cu mijloacele, ce le întrebunțiează, nu se potă împacă reprezentanți imperiului. Sadil (boemu) vorbește în contra alipirei Austriei de bundulu nemțescu. Dr. Brinz, Kuranda și Mühlfeld totu contra alianței cu Prusia, și după ce mai vorbescu Toman, Cupr, Dr. Kromer și încă odată contele Mensdorff, alineele 10 și 11 se primescu cu mare majoritate.

Ședința 12, fără îndoială cea mai însemnată în sesiunea această, credem că o vom potă comunica mai pe largu în numărulu venitoriu.

Mai nou Proiectulu de adresa s'a priimitu; în comitetulu pentru drumulu ferat transilvanu s'au alesu dintre Transilvani: Groisz, Popasu și Obert.

Estrasu,

din protocolulu

ce s'a luat în ședința lunară a Comitetulu Asociațiunei transilvane române ținută în 6 Decembrie c. n. 1864 sub presiudu ordinariu, fiindu de față dintre dd. membri ai Comitetulu: d. cons. Petru Manu, d. cons. Iacobu Bologă, dr. Ioanne Nemesiu, Savă Barcianu Popoviciu, iar dintre membrii suplenti: Zach. Boiu, Ioanne Popescu și Nic. Cristea, dintre oficialii Asociațiunei: I. V. Rusușecr. II., cassierulu Const. Stezaru și controlornu Alessandru Bacu.

§ 74. Escelența Șea d. presiudu alu Asociațiunei prezintă raportulu cassierulu despre starea cassei Asociațiunei pre tempulu acestei ședințe, din care se vede, că cassa Asociațiunei pre acestu tempu are în proprietatea sa după subtragerea erogatiunilor de până acam summa de 20,929 fi. 24 xr. v. a.

Se ia spre știință.

§ 75. Secretariatul II. reportéza, cămea tinerii: Nic. Popu ascultatoriu de facultatea filosofica in Vienn'a și Georgiu Gerasimu Rusu juristu totu acolo, și-au tramisu atestatele cerute in sedintă trecută și prin urmare au satisfăcutu condițiilor puse in § 73 lit. a) și c).

Mai incolo reportéza, ca studintele de a VI cl. gimn. din Brasiovu Ieronimu Gheaj'a inca și-a tramisu cerutele atestate, in sa cu dechiararea ca a capetatu unu altu stipendiu dela efori'a scolara din Brasiovu.

Conclusu. Se priimesce spre sciintie din partea Comitetului, lasandu-se cei d'antăiu numiti in usuarea stipendiilor asemnate; eara stipendiulu asemnatu pentru Ieronimu Gheaj'a se se dea, in consequinta cu decisiunea Comitetului din 8 Novembre c. n. a. c. § 73 lit. b) studintelui de a VIII classa in gimnasiulu c. r. de statu din Sabiuu Dionisiu Radesiu.

Cass'a Asociatiunii se posteste dara a esolvi numitoru tineri asemnatele stipendie pre lănga quitantie vidimate de directiunile respective, conformu decisiunei Comit. din 8 Nov. a. c. § 73 lit. b).

§ 76. Domnulu oficialu la c. r. monetaria din Belgradu Victoru Piposiu daruiesce pentru musculu Asociatiunii trebucati de moneta vechia.

Se priimesce cu recunoscintia.

§ 77. Secretariatulu reportéza in ordine despre summele intrate la cass'a Asociatiunii dela sedintă Comitetului din 8 Novembre a. c. până la cea presenta, cu acea observare, ca summele incurse se voru publică in unalu din Numerii viitori ai „Telegrafului romanu.“

Se ia spre sciintia.

§ 78. Secretariulu II. propune, că in interesulu prosperării bibliotecei Asociatiunii, sa se publice regulatu din tempu in tempu cărțile incurse la aceea; se decide:

că resp. bibliotecariu sa fia postitu a publică din tempu in tempu câte unu conspectu despre cărțile intrate la bibliotec'a Asociatiunii și inca de pre tempulu incetării cu publicarea.

Cu aceste sedintă Comitetului Asociatiunii transsilvane române se incheia pe la amedi.

Baronu de S i a g u n ' a m. p.,
Presiedinte.

I. V. R u s u m. p., Secret. II.

Bugetulu Cancelariei aulice transsilvane.

Cancelari'a aulica tranna pretinde pentru acoperirea lipseloru sele pe anulu venitoriu summ'a de 3,543,391 f.

In summ'a acést'a suntu cuprinse între altele posturile următoare.

Conducerea centrala 183,430 f.; Spesele dietei 100,000 f.; Dicasterile administratiunii politice 931,644 f.; Facearea drumurilor 568,907 f.; Administratiunea justitiei 722,757 f.; Gendarmeri'a 476,316 f.

Acestoru spese corespunde summ'a de 79,375 f. că acoperire din veniturile proprie. Fatia cu anulu trecut se arata spese mai mari de 138,255 f. și totdeodata in acoperirea din veniturile proprie scadere de 11,701 f.; Si la acestu postu se afla spese mai mari pentru gendarmeria și adica in summa de 22,727 f. La acést'a da ansa mai cu séma immultirea militiei, ce este postata la graniti'a moldo-romanésca.

Din Ungari'a. Pest'a in 19 Novembre c. n. Corespundintă din Comitatulu Carasiu, publicata in nr. 89 alu „Telegrafului romanu“ se pare a fi scósa dintr'unu fute putinu credibilu, cându afirma: ca din partea consiliului regescu din Bud'a s'aru fi propusu la locurile mai inalte pentru denumirea Comitetului supremu cu total'a delaturare a Româniloru doi neromâni! pentruca noi, cei ce stămu mai aprópe de locurile, unde se facu atari propuneri de o asemenea combinatiune până adi inca n'amu auditu,— dar nici ca potemu presupune asiá ce-va,— ci credemu, ca corespundintele trebuie sa fia fostu sedusu prin dechiaratiunile făcute din partea unoru frati speculativi, latíte inca cu ocaziunea promotiunei fostului Administratoru in Carasiu Illustr. Sea d. Teodoru Serbu, și anume: că mai bine sa vina in loculu lui unu Calvinu, decâtu unu Romănu de religiunea gr. orientala.

Nu ne potemu din destulu mirá de asemenea poste slabe, pentruca Serbu cá Romănu chiaru de rel. gr. or. a aplicatu de Judi supremi doi Romani de relegea gr. cath. și numai pe unulu de rel. gr. or., și n'a remasu nici unu Romănu de rel. gr. cath. care sa nu fia capetatu aplecare in oficiulu publicu, și cu atātu mai mare dreptu ne potemu indigná de asemenea poste exolice (?Red.) pentruca nesuintie de aceste separatistice n'amu esperiatu la români cestialti, ba din contr'a tóte miscările intreprinse din partea loru au fostu curatu natiunale fara privire la confessiune.

Convinsi fiindu pe deplinu despre simtiamintele curate, și intentiunile corecte ale loru scimu și aceea: ca ei totdeun'a au datu preferintia unui Romănu fără diferintia de confessiune, și ca și adi cu multu mai bucuros aru vedé con-

Redactoru respundiatoru **Zacharia Boiu.**

ducerea Comitatului, concediuta in mánile unui Romănu, macaru și gr. cath., numai sa fia dreptu, și nepartialu, decatu in mánile unui Romănu numai pro form'a de rel. gr. orient., dar inadeveru contrariu și asupritoriu de correligiunarii sei.

Geniulu celu bunu sa apere pre Români carasieni de o asemenea fatalitate grea.— Sa abstragemu in sa dela aceste tóte, și sa presupunemu, ca la o intemplanță deca in Comitatulu Carasiu, unde locuiescu 210,000 Români, dintre carii preste 200,000 de suflete, cu o inteligintia mai de absoluta majoritate se tinu de relig. gr. orientala — s'aru și denumi de conducatoriu unu Romănu de relig. gr.-orientala, atunci credemu ca fratiloru nostri prin o asemenea dreptate și ecuitate nu li s'aru causá nici o injuria,— pentruca cestorlalti nici ca le vine candvá in minte a pretinde asiá ceva in Maramurasu, Satumare, și oriunde, unde acei facu absoluta majoritate. —

Noi nu scimu, încātu faimele cele multe stracurate printre Români tóte, séu in parte aru fi adeverate,— dar pentru linișcirea animelor conturbate voimu sa credemu: ca inaintea Guvernului M. S. c. regesci apostolice tóte religiunile și confessiunile recepte suntu asemenea indreptatite, și scutite in drepturile sale legiuite; și ca acolo nu se da ascultare defaimărilor,— prin urmare nici dorintiele exotice(? Red.) care și asiá n'aru servi nici in emolumentulu Guvernului, nici in acelu alu guvernatorulu nu se voru realisá; ba din contra murimu sperantia consolatóre: ca guvernulu M. S. cu privire la absolut'a majoritate a locuitorilor din Comitatulu Carasiu și din punctu de vederé confessionalulu nu vá ignorá meritele și loialitatea Româniloru carasieni, și insusi de pe Tronulu Maiestății Sale mai de multe ori recunoscute și pronunciate, ci cu justa apretuire a toturoru factoriloru importanti va resolvi cestiunea acést'a de dupa dreptate și ecuitate amesuratu rescriptului imperatescu din 27 Decembre 1860, datu cu ocaziunea incorporatiunii Banatului cu Ungari'a. —

Prospectu politicu.

Din poltie'a esterióra avemu astadi putiu de inregistratu. Propunerea unita a Austriei și Prussiei la bundulu nemtiescu: că operatiunile trupeloru saxoneso-hanoverane sa se declare finita și prin urmare aceste trupe sa se rechiame din ducate, s'au priimitu in 5 Decembre cu 9 contr'a 6 voturi. Si asiá vedemu pre Austri'a inca totu in aliantia cu Prussi'a, ear pre poterle medie germane incontr'a loru. Ce va aduce venitoriu in acést'a privintia, nu ne incumetămu a predicé; ni se pare in sa corectu calcululu ce se dice ca-lu face in privintia acést'a cabinetulu francesu: ca adica Prussi'a se incurca cu ducatele, căci de va cere ajutorulu Austriei, atunci va trebui sa-i garanteze acesteia Veneti'a și se lovesce in Franci'a și Itali'a, ear de nu-lu va cere și nu-lu va castigá, atunci remâne singura și are incontr'a sea tóta Europ'a.

Parlamentulu italianu a votatu summele de despagubire pentru Turinu.

Regele Greciei a depusu juramentulu pe constitutiune, și in Atin'a domnesce mare multiamire și entusiasmu.

Nr. 43—3 **Concursa.**

La scól'a populara romăna ortodoxa din Vidr'a de susu, Cerculu Campeni, Comiatu Alb'a-Iuli'a, se cere unu Invetiatoriu cu salariu anualu 140 fl. v. a. quartiru liberu și lemne pentru incalditu.

Pentru acestu postu sa deschide concursu pana in 1 Decembre a. c. st. v. Doritorii de a-lu ocupá, au atrimite in Campeni la scauntulu Protopopescu pre lănga petitiune timbrata cu 50 craceri,

a) Atestatu ca au absolvatu cu sporu Gimnasiulu micu, séu celu putinu 4 clase normale și cursulu pedagogicu in Sabiuu cu sciintă cantariloru bisericesci.

b) Atestatu de portarea morala, și

c) Atestatu de botezu ca e de religiunea gr.-orientala.

Campeni 16 Novembre 1864.

Inspectorulu scol. distr. din Protop. Campeni.

I o a n n P a t i t i a m. p.

Nr. 42—3 **Anonciu.**

Priimindu subscrisulu negotiatori'a de sub firm'a C o n s t a n t i n u B a r d o s i in Muresiu—Osiorheiu sub firm'a sea, are lipsa de 2 invetiacei, carii pre lănga calitatile de a fi absolvitu un'a clasa reala, séu gimnasiala, sa cunósca limb'a romăna și magiara.

Doritorii de a intrá suntu rogati a tramite epistolele loru francate in restempu de 4 septemăni la M.-Osiorheiu.

I o a n n B a r d o s i Negotiatoriu de măruri de moda.

Comentariu la pre'nalt'a Patenta din 21 Iuniu 1854, parte a I. și parte a II. — lucratu pentru poporulu romănu de Ioanne Puscariu, Administratoru comitatensu — se afla de vendiare in tipografi'a diocesana; ambe brosiurate cu 1 fl. 50 xr. v. a.

Editur'a și tipariulu tipografiei diocesane.